

〈資料・情報〉

Divyāvadāna XIV Sūkarikāvadāna 経典類比較対照表

仲宗根 充修

本稿は（1）Divyāvadāna XIV Sūkarikāvadāna、（2）『仏説嗟鞞曩法天子受三帰依獲免惡道經』、（3）Ratnāvadānamālā VI Sūkaryavadāna のテキストの比較対照表である。（1）は Cowell 本（Vaidya 本）、（2）は高楠順次郎編『大正新脩大藏經』、（3）は高畠本を用いた。紙幅の都合上、テキストの一部などを割愛した。

キーワード：Sūkarikāvadāna、Divyāvadāna、Ratnāvadānamālā、仏教説話

まえがき

本稿で扱う（1）Divyāvadāna（Divy）XIV Sūkarikāvadāna、（2）『仏説嗟鞞曩法天子受三帰依獲免惡道經』、（3）Ratnāvadānamālā（Rv）VI Sūkaryavadāna は、三十三天に住む天人に五衰相が生じたために、三帰依するなどして、死んでブタなどの惡道へ転生するのを免れる物語である¹⁾。これについては、高畠、岩本、岡野、平岡らによる研究が見られる。高畠は、（1）、（3）の日本語訳、さらに Rv の梵文テキストを出版しているが²⁾、これに対して、岩本は、高畠が諸本を対校し、Rv の前半に Ratnāvadānatattva を接続させて、Ratnamālāvadāna と題する梵文テキストを出版したことを批判している³⁾。岡野は、新たに入手したネパール写本を綿密に調査して、高畠が Ratnamālāvadāna という題で出版した梵文テキストの本来の形である Subhāsitamahāratnāvadānamālā を示した⁴⁾。また、平岡は、Divy 全体にわたる研究と、詳細な注を付した現代日本語訳を出版している⁵⁾。

さて、（1）、（2）、（3）のテキストを比較してみると、（1）と（2）は内容的に比較的よく一致する。（3）は高畠が「大乗的思想を以て敷衍増広した伝道文書」であると述べているように⁶⁾、

「菩提心を得て菩提行を行う」（bodhicittam samāśādyā caranti bodhicārikām）、「菩提行を得て正覚の地位を得る」（bodhicarīḥ prāpya saṃbodhipadam āpnuyāḥ）、「極楽へ行く」（yānti sukhāvatīm）などの大乗佛教の術語や表現がみられ、「兜率の住所へ往って、三宝に帰依して弥勒に親近した」（prāgachāṁs tuṣṭālaye || triratnaśaraṇam yātā māitreyam samupāśrayan）などの表現から弥勒菩薩の兜率天に往生する弥勒上生信仰が窺える。しかし、岩本は、J. SPEYER の Kalpadrumāvadānamālā、および高畠の Ratnāvadānamālā の文献について、「高畠博士はこのアヴァダーナ文献に見られる大乗思想を論じている。しかし SPEYER あるいは高畠博士は指摘するように、はたして avadānamālā 文献が大乗佛教の所産であるか、疑問である。事実、この二種の avadānamālā 文献に、大乗佛教の術語なり表現があると言つて、それが直ちに大乗佛教の所産であると結論できないことは、これまた明らかである。」と述べている⁷⁾。

ところで、一般に、三宝帰依の定型句と言えば、梵文では Buddham śaraṇam gacchāmi（わたしは仏を帰依処とする）、Dharmam śaraṇam gacchāmi（わたしは法を帰依処とする）、Saṅgam śaraṇam

gacchāmi（わたしは僧を帰依処とする）であるが、本稿で扱う梵文テキストには、Buddham śaranam gacchāmi dvipadānām agryam（わたしは二足の生物の中で最上である仏を帰依処とする）、dharmaṁ śaranam gacchāmi virāgāṇām agryam（わたしは離貪の中で最上である法を帰依処とする）、samgham̄ śaraṇam̄ gacchāmi gaṇānām agryam（わたしは集団の中で最上である僧を帰依処とする）とある⁸⁾。この対応漢訳には、「歸依佛兩足尊。歸依法離欲尊。歸依僧衆中尊」とあり⁹⁾、これと同様の定型句が説一切有部などのテキストにも見られる¹⁰⁾。本稿で扱う梵文テキストには、ye Buddham̄ śaranam̄ yānti na te gacchanti durgatim | prahāya mānuṣān kāyān divyān kāyān upāsate（仏を帰依処とする者たちは悪趣に赴かず、人身を捨て去り、天身を獲得する）、ye dharmam̄ śaraṇam̄ yānti na te gacchanti durgatim | prahāya mānuṣān kāyān divyān kāyān upāsate（法を帰依処とする者たちは悪趣に赴かず、人身を捨て去り、天身を獲得する）、ye samgham̄ śaraṇam̄ yānti na te gacchanti durgatim | prahāya mānuṣān kāyān divyān kāyān upāsate（僧を帰依処とする者たちは悪趣に赴かず、人身を捨て去り、天身を獲得する）などの定型句も見られるが¹¹⁾、パーリテキストにも一部同様の定型句が見られる¹²⁾。この対応漢訳には、「若歸依於佛 彼不墮惡道 棄捨人身已 當獲得天身」「若歸依於法 彼不墮惡道 棄捨人身已 當獲得天身」「若歸依於僧 彼不墮惡道 棄捨人身已 當獲得天身」とあり¹³⁾、これと同様の定型句が法藏部や説一切有部などのテキストにも見られる¹⁴⁾。三宝帰依の定型句については、今後の研究課題となる。

註

- 1)拙論（2011）。
- 2)高畠（1952）；Takahata（1954）。

- 3)岩本（1957），（1967：165-179）。
- 4)岡野（2006）。
- 5)平岡（2002），（2007）。
- 6)高畠（1952：21）。
- 7)岩本（1967：166）。
- 8)Divy. p. 194^{17-19, 21-23}; cf. Rv, pp. 80²⁴-81¹。
- 9)T. 15 no. 594, 129c16-17; 130a10-11。
- 10)Cf.『受五戒八戒文』T. 18 no. 916, 941c23-24;『根本說一切有部毘奈耶出家事』T. 23 no. 1444, 1030c1-2;『瑜伽集要救阿難陀羅尼焰口軌儀經』T. 21 no. 1318, 471b3;『十誦羯磨比丘要用』T. 23 no. 1439, 496a13-14;『雜阿毘曇心論』T. 26 no. 1552, 951b20-21。
- 11)Divy. pp. 195²⁶-196², p. 196⁵⁻¹⁰; Rv, p. 82¹⁶⁻¹⁹; cf. Rv, p. 83¹⁻⁶。
- 12)Cf. DN 20 Mahāsamayasuttanta(DN II, p. 255³⁻⁵); SN I 4. 7. Samayasutta(SN I, 27⁸⁻¹¹); Ja I, p. 97¹⁻¹¹(Jātaka 1. Apanṇakajātaka);
- 13)T. 15 no. 596, 130a18-23; 130a25-b1; cf. 130b4-5。
- 14)Cf.『長阿含經』T. 1 no. 1, 79b26-27;『三摩惹経』T. 1 no. 19, 258b3-4;『雜阿含經』T. 2 no. 99, 323b6-7;『別譯雜阿含經』T. 2 no. 100, 411b21;『義足經』T. 4 no. 198, 182a20-21; c25-26;『薩婆多毘尼毘婆沙』T. 23 no. 1440, 505b17-18;『根本說一切有部毘奈耶出家事』T. 23 no. 1444, 103c1-2;『雜阿毘曇心論』T. 28 no. 1552, 951b20-21;『三彌底部論』T. 32 no. 1649, 467b2. 略号・テキスト

略号はA Critical Pāli Dictionaryに従う。パーリテキストはPTS版を使用。

Divy = Divyāvadāna: A Collection of Early Buddhist Legends, ed. E. B. Cowell and R. A. Neil, Cambridge, 1886(Reprint: Amsterdam, 1970).

V-Divy = Divyāvadāna(Buddhist Sanskrit Text 20), ed. P. L. Vaidya, Darbhanga, 1959.

Rv = Ratnamālāvadāna: a Garland of Precious Gems or a Collection of Edifying Tales, Told in a Metrical Form, Belonging to the Mahāyāna, edited by Kanga Takahata, Toyo Bunko, 1954.(The Oriental Library Series D. V. 3).

T = 高楠順次郎編『大正新脩大藏經』大藏出版。

参考文献・引用文献

- 岩本裕1957「Ratnāvadānamālāについて—Ratnāmālāvadāna, ed. K. Takahata, Tokyo 1954を見て—」『東洋学報』39-4: 89-100.
———1967『仏教説話研究序説』（仏教説話研究 第1）法藏館。
岡野潔 2006「Subhāśitamahāratnāvadānamālāについて」

『南アジア古典学』(South Asian Classical Studies)
1: 1-19.
高畠寛我 1952「佛說嗟鞞曩法天子受三歸依獲免惡道經に就て」『東洋学論叢』9-22.
——1955「アヴァダーナに於ける大乗思想」『印仏研』3-2:
24-27.

仲宗根充修 2021「インドラの死没の物語について」『印度学仏教学研究』69-2: (37) - (42).
平岡聰 2002『説話の考古学 一インド仏教説話に秘められた思想』大蔵出版.
——2007『ブッダが謎解く三世の物語『ディヴィィヤ・アヴァダーナ』全訳』上下巻、大蔵出版.

(1) Divyāvadāna XIV Sūkarikāvadāna	(2) 佛說嗟鞞曩法天子受三歸依 獲免惡道經 (T. 15 no. 595)	(3) Ratnāvadānamālā VI Sūkaryavadāna
[Divy, p. 193; V-Divy, p. 120] Dharmatā khalu cyavanadharmaṁ devaputraṁsa pañca pūrvanimittāni prādurbhavanti	(T. 15 no. 595, 129b14) 如是我聞。一時世尊。在舍衛國。祇樹 林給孤獨園。與大苾芻衆俱。 是時有一天子。名嗟鞞曩法。天報將 盡。唯餘七日。 而乃先現五衰之相。	punar evam yatiśo 'sāv upagupto jīnāṁśajah triratnasmr̄tijam punyam khyātum nr̄pam abravīt 1 mahatpunyānubhāvatvam triratnasmr̄tisambhavam tad ahām te pravakṣyāmi śr̄mu rājan samāhitah 2
akliṣṭāni vāsāmsi kliṣyanti amlānāni mālyāni mlāyanti daurgandham kāyena niṣkrāmati ubhābhyaṁ kakṣābhyaṁ svedah prādurbhavati cyavanadharmaṁ devaputraḥ sva āsane dhṛtim na labhate	身無威德。垢穢旋生。 頭上花鬘。咸悉萎萃。 諸身分中。臭氣而出。 兩腋之下。悉皆汗流。 時嗟鞞曩法。由是之故。不樂本座。	dharmaṁ khalu devānām svargacyavanadharmaṁ pamcapūrvanimittāni prādurbhaveyur ātmani 3 akliṣṭāni hi vāsāmsi kliṣyeyus cyavanāntike amlānāni ca mālyāni mlāyeran sahasā khalu 4 dāurgandham nihsared dehāt kakṣābhyaṁ sveda udbhavet
athānyatamaś cyavana- [Divy, p. 194] dharmā devaputraḥ pr̄thivyām āvartate saṃparivartyaivam cāha	宛轉於地。悲哀啼泣。而作是言。	pracyutisamaye pr̄apte svāsane na dhṛtim labhet 5 etatpamcanimittāni svargāc cyavanadharmaṁ sarvesām prodbhavyeṣ ca pracyutisamayāgame 6 purālikadevaputraṣya tathā cyavanadharmaḥ etatpamcanimittāni prādūr āśamś cyuteḥ puraḥ 7
hā Mandākini hā puṣkariṇi hā vāpi	苦哉苦哉。曼那吉爾池。 苦哉苦哉。洗浴之池。	atha cyavanadharmaśāu devaputro viṣādītah avaśyam cyavanam svargān matvā rāutsid adhīritah 8 āvartya svavimānasthah parivarttya vimūrchitah punaś cāitanyam āśadya vilapam paryyadevataḥ 9
		hā mandākini hemāvjayyāpte punyāmbuvāhini tvayi snātvāpy aham cyutvā yāsyāmi durgatim katham 10

(1) Divyāvadāna XIV Sūkarikāvadāna	(2) 佛說嗟驥曩法天子受三歸依 獲免惡道經 (T. 15 no. 595)	(3) Ratnāvadānamālā VI Sūkaryavadāna
<p>hā Caitraratha hā Pārusyaka hā Nandanavana hā Miśrakāvana</p> <p>hā Pāriyātraka hā Pāñḍukambalaśilā hā devasabhā</p> <p>hā Sudarśana iti karuṇakaruṇam paridevate sma </p>	<p>苦哉苦哉。寶車與匏惡歡喜雜林等。如是諸園苑。不復更遊戲。</p> <p>苦哉苦哉。跛里耶多羅迦花。永不採摘。雜寶柔軟之地。永不履踐。 苦哉苦哉。天衆妓女端嚴殊妙。常所侍衛。今相捨離。</p>	<p>hā cāitraratham utsrjya kva krīdeyam yathechayā hā nandanavanam ramyam tyaktvāham kva rameya ca 1 hā miśrikāvanam̄ divyam̄ tyaktvā ramye kuhādhunā hā pāruṣyavanam̄ tyaktvā kva ramyāmy apsarogañāḥ 12 </p> <p>kva sukham lapsyate pāñḍukamvalakaśilām vinā hā devasamitim tyaktvā kva śroṣyāmi subhāsitām 13 hā hā sudarśanam̄ ramyam̄ puram̄ tyaktvā vraje cyutah prāśādanam̄ vājjayamtañ ca kadā drakṣyāmy aham̄ punah 14 hā śakrapramukhāir devāih sārddham krīdāpramoditah adhunā me kva tat sāukhyam̄ śrotum cāpi na lapsyate 15 hā devyam amṛtam tyaktvā kim prabhokṣyāmi sāmpratam divyakāmasukham bhuktvā punar durgatim āśrayan 16 kiyad duhkham̄ ca saṁbhoktum yāsyāmi narakeśv aham etad divyamahotsahād bhraṣṭo 'ham narake gatah 17 mahadduḥkhābhisaṁaptah sahiṣyāmi katham tadā hā hato 'smi svapāpena kim pāpam prakrtam mayā 18 yenetaḥ svargataś cyutvā punar yāsyāmi nārakān kim upāyan karisyāmi na yāyām yena durgatim 19 ko me sāstātra vidyeta yo mām dharme niyojayet dharmeṇa rakṣyate prāṇi narake saṁsthito 'pi ca 20 dharmam vinātra devo 'pi svargāt prabhransyate punah kim karomi kva yāsyāmi nātropāyam tu manyate 21 sarvathāham itaś cyutvā gacheyam durgatim khalu itaś cyutasya me janma labdhavyam bhuvane kuha 22 iti dhāiryam samādhāya manasāivam vyalokayat cyutvetah sāukaraṇ janma prāptavyam saptame dine 23 </p>

(1) Divyāvadāna XIV Sūkarikāvadāna	(2) 佛說嗟鞞曩法天子受三歸依 獲免惡道經 (T. 15 no. 595)	(3) Ratnāvadānamālā VI Sūkaryavadāna
<p>adrākṣīc Chakro devānām Indras tam devaputram atyarthaṁ pr̥thivyām āvartantam parivartantam dr̥ṣṭvā punar yena sa devaputras tenopasamkrāntah upasam̥kramya tam devaputram idam avocat kasmāt tvam mārs̥tyartham pr̥thivyām āvartase samparivartase karuṇakaruṇam paridevase</p> <p>hā Mandākini hā puśkirī hā vāpi hā Caitraratha hā Pāruṣyaka hā Nandanavana hā Miśrakāvana hā Pāriyātraka hā Pāñdukambalaśilā hā devasabhā, hā Sudarśana iti</p> <p>karuṇakaruṇam paridevase </p> <p>evam ukte devaputraḥ Śakram devānām Indram idam avocat eso 'ham Kauśika divyam sukham anubhūya</p>	<p>是時有餘天子。見斯事已。往帝釋所。 白言天主。彼嗟鞞曩法。五衰現前。命 餘七日。宛轉在地。悲哀啼泣。作如是 言。</p> <p>苦哉苦哉。曼那吉爾。洗浴等池。 苦哉苦哉。寶車及鹿惡歡喜雜林等。如 是諸園苑。不復更遊戲。</p> <p>苦哉苦哉。跋里耶多羅迦花。永不採 摘。雜寶柔軟之地。永不履踐。 苦哉苦哉。天衆妓女。端嚴殊妙。常所 侍衛。今相捨離。</p> <p>天主。我見是已。心甚傷切。故來告白 爾時帝釋天主。心悲愍故。往嗟鞞曩法 所。而告之言。天子云何。而汝賢者。 宛轉於地。悲哀啼泣。說諸苦事。傷動 見者。</p> <p>時嗟鞞曩法。忽聞是語。從地而起。整 服肅容。合掌而立。白帝釋言。天主。</p>	<p>evam svāptagatim dr̥ṣṭvā papāta savimūrchitah athādrākṣīn mahendras tam patitam bhuvi mūrchitam 24 dr̥ṣṭvā ca sahasopetya sudhāsekāir asimcayat </p> <p>tato 'sāu cetanām labdhvā śanāir utthāya tam prabhūm 25 dr̥ṣṭvā pādāu pariṣvajya natvāvam prārthayad rudan hā hā nātha mahendro 'si sarvalokādhipaḥ prabhuh 26 mām adhaḥ patitam dr̥ṣṭvā nopeksām kartum arhasi bhavān hi jagatān rājā svāmī bharttā patiḥ prabhuh 27 nātho dharmānuśāstā ca tan mām rakṣatum arhasi tvadrte 'nyo na me kaścid rakṣako vidyate 'tra hi 28 tad anukampayā dr̥ṣṭyā dhṛtvā mām uddhara prabho yadi mām rakṣitum nātha na śaknoti bhavān api 29 ko mām samuddhared anyo hā hato narake vraje mamdākinyām tvayā sārddham snātvā pūtātmako 'py aham 30 </p>

(1) Divyāvadāna XIV Sūkarikāvadāna	(2) 佛說嗟鞞曩法天子受三歸依 獲免惡道經 (T. 15 no. 595)	(3) Ratnāvadānamālā VI Sūkaryavadāna
itah saptame divase Rājagrhe nagare sūkaryāḥ kukṣāv upapatsyāmi tatra mayā bahūni varṣāṇy uccāraprasrāvah paribhoktavya iti	我今壽命唯餘七日。命終之後。墮閻浮提王舍大城。以宿業故而受猪身。天主。既受彼身。於多年中。食噉糞穢。我觀此苦。是故愁憂	katham ca narake gatvā vaseyam aśucim caran sahāpsaroganair nityam caritvā namdane vane 31 divyasamgītvādyāiś ca ramāmi sampramoditah adyetah patito prthvyām rājagrhopajāmgale 32 saukaram janma lapsyāmi saptame divase khalu tatra mūtrapuriśadīn amedhyān api krcchratah 33 labdhvā bhuktvā carisyāmi vyādhasamghāir upadrutah bahuvarśasahasrāni bhūtvāivam sūkarātmajah 34 amedhyakardame nityam vatsyāmy āvartya samcaran evam divyāmr̄tam bhuktvā ramitvā bhavatā saha 35 katham hi nārake gatvā bhokṣye medhyāni samcarah imam kalpataram tyaktvā yathepsitaphalapradam 36 jāmpalam vrksam āśritya sthito bhokṣyāmi kiṁ tadā sarvathāham cyuto 'smītaḥ prerito hi svakarmaṇā 37 (中略)
atha Śakro devānām Indrah kārunyatayā tam devaputram idam avocat	爾時帝釋天主。聞是語已。心甚悲愍。告嗟鞞曩法天子言。	atha śakraḥ surendro 'sāu dṛṣṭvāivam pravilāpitam 43 kāruṇyā krāntacittas tam āśvāsayann abhāṣata mā kṛthā rodanam bhadra samāśvasi hi dhīraya 44 kriyante kiṁ prayatnāni sarvathā maraṇam dhruvam mr̄tyur mahāvaliṣṭho hi sarvasatvāntakārakaḥ 45 hrīyante mr̄tyunā sarve mr̄tyuh kena nihanyate anirvāyo hi sarvatra sarvatrāidhātukeṣv api 46 sarveṣām api jantūnām ekānte maraṇam dhruvam tasmān mā bhes tathā mr̄tyoh kiṁ viṣādena sidhyate 47 tad dhāiryyatām samālamvya triratnām śaraṇām vraja gatvā ca śaranām teṣām smara nityam samāhitah 48 tatas tvam durgatim muktvā sadgatim samavāpnuyāḥ etad eva hi saṃsāre mahopāyam śubhāptaye 49
ehi tvam mārṣa	賢者。	

(1) Divyāvadāna XIV Sūkarikāvadāna	(2) 佛說嗟鞞曩法天子受三歸依 獲免惡道經 (T. 15 no. 595)	(3) Ratnāvadānamālā VI Sūkaryavadāna
Buddham śaraṇam gaccha dvipadānām agryam dharmam śaraṇam gaccha virāgānām agryam samgham śaraṇam gaccha gaṇānām agryam iti	汝可誠心歸命三寶。應作是言。 歸依佛兩足尊。 歸依法離欲尊。 歸依僧衆中尊。	nānyad dhi vidyate kiṁcīn mr̄tyāu sādhārane dhruve tad anyaccetanām hitvā triratnāny abhisam̄smaran 50 namo buddhāya dharmāya saṁghāyeti vadan bhaja ye triratnasmṛtim dhrtvā mrtas te puṇyabhāginah 51 kramād bodhicarīm prāpya yāyuś cānte sukhāvatīm tvam cāpi triratnānām smrtvā mrtah supuṇyadhr̄k 52 kramād bodhicarīm prāpya samprayāyāḥ sukhāvatīm itīndreṇa samādiṣṭam śrutvā devasuto 'tha sah 53 tathety anusaṁmodya punar natvāīvam abravīt
atha sa devaputras tiryagyonyupapattibhayabhīto maranabhayabhītaś ca Śakram devānām Indram idam avocat eṣo 'ham Kauśika	時彼嗟鞞曩法天子。以死怖故。畏傍生 故。白帝釋言。 橋尸迦。	adyārabhya mahendrāham triratnānām sadā smaran 54 gatvā ca śaraṇam teṣām upāsako bhave khalu ity uktvā sa mahendrasya puraḥ sthitvā kṛtāñjaliḥ 55 anusmr̄tya triratnānām namaskṛtim udāharat namo buddhāya bhadrāya namo dharmāya tāyine 56
Buddham śaraṇam gacchāmi dvipadānām agryam dharmam śaraṇam gacchāmi virāgānām agryam samgham śaraṇam gacchāmi gaṇānām agryam	我今歸依佛兩足尊。 歸依法離欲尊。 歸依僧衆中尊。	namaḥ saṁghāya nāthāya sarvadāpi name bhaje adyārabhya triratnānām sadāham śaraṇam vraje 57 upāsako bhaven nityam namāmi satataṁ smaret ity uktvā devaputro 'sāu kāladharmayutaś cyutah 58 tuṣite devaloke 'bhūd upapannah supuṇyatāḥ dharmatā khalu devānām ye devāḥ svargataś cyutāḥ 59 te 'dholokeṣu gacheyur na tūrddhvabhuvaneṣu hi
atha sa devaputras triśaranaparigrhīto bhūtvā cyutah kālagatas Tuṣite devanikāye upapannaḥ dharmatā khalv adhastād devānām jñānadarśanam pravartate nordhvam	時彼天子。受三歸已心不間斷。以至 命終。 諸天之法。下智有見。不能觀上。	atha śakro narendro 'sāu dr̄ṣṭvā tam svargataś cyutam 60 kutrāsāu labhate janma ity adhastād vyalokayat kim asāu sūkarīgarbha utpanno vā na veti ca 61
atha Śakro devānām Indras tam devaputram avalokayati kim asau devaputraḥ sūkarikāyāḥ kukṣāv upapanno na veti	時帝釋天主。觀彼天子。生於何處。 爲生南闕浮提王舍大城受猪身耶。爲不 受猪身。	

(1) Divyāvadāna XIV Sūkarikāvadāna	(2) 佛說嗟驥曩法天子受三歸依 獲免惡道經 (T. 15 no. 595)	(3) Ratnāvadānamālā VI Sūkaryavadāna
yāvat paśyati nopapannah tiryakpreteṣu narakeṣūpapanna iti paśyati nopapannah manuṣyāñām sabhāgatāyām [Divy, p. 195] upapanna iti paśyati nopapannah cāturmahārājākāyikān devāṁs trayastriṁśāṁs cāvalokayitum ārabdhah tatrāpi nādrāksit	盡彼天眼。觀之不見。 又觀傍生鬼界。亦復不見。 又觀婆訶世界人間。亦復不見。 乃至四大王衆天。及忉利天。盡彼觀察。都不能見 爾時帝釋天主。 既不見已。心生疑慮。	apaśyat sarvatā cāinam na dadarśa kuhāpi sa tato 'sāu vismitah śakro divyena cakṣusā punah 62 kutrāsāu labhate janma ity evam samalokayat vata tiryakṣu jāto 'sāu preteṣu ca prajāyate 63 atha narakeṣu vā jāta ity evam samalokayat teṣu triṣv apy apāyeṣu nādrāksit tam samamtataḥ 64 tato manusyalokesu jāto veti dadarśa ca tatrāpi ca sa sarvatra nādrāksit tam sureśvarah 65 tataś caturmahārājabhuvaneṣu prajāyate iti teṣu ca sarvatra vilokayan dadarśa na 66 tataś ca vismitah śakras trayastrīṁśe vyalokayan tatrāpi tam na cādrāksit kutrāpi ca samamtataḥ evam sarvatra lokeṣu vilokayam tadudbhavam adṛṣṭvā vismitah śakrah punar evam vyacimtayat aho vata mahāścaryyam yan mayāpi na dr̄syate 67 kutrāsāu jāyate nūnam na manye tat pravṛttitām ko nu jñāsyati tadvṛttim buddhād anyo na kaścana 68 buddha eva jagaddarśī ṣaḍabhijjñas tričalavit
atha Śakro devānām Indrah kutūhalajāto yena Bhagavāṁs tenopasamkrāntah upasamkrāmya Bhagavataḥ pādau śirasā vanditvaikānte niṣaṇnah ekāntaniṣaṇnah Śakro devānām Indro Bhagavantam idam avocat	於是帝釋往祇樹林。詣世尊所。頂禮佛 足。退坐一面。白佛言。	tasmād aham ito gatvā sambuddhe samupācaran 69 vijñāpyāivam ca tadvṛttim praṣṭum arhāmi sāmprātām ity evam manasā dhyātvā devendro 'sāu savismayah 70 sahasā jetakāraṇye jināśramam avātarat tatrāsāu sugataḥ dr̄ṣṭvā saharśavismayānvitah 71 prāṇamya purataḥ sthitvā kṛtānjaliṇu 'vadat bhagavams tad vijānīyā yad ihāham upāgataḥ 72 tathāpi praṣṭum ichāmi tat samādeṣṭum arhasi ekah kālagato devaputraḥ svargāc cyuto gataḥ 73 ṣaṭsu lokeṣu sarvatra dr̄syate na mayā hy asāu kutrāsāu jāyate śāstar mayā na dr̄syate kvacit 74 tasayotpattiḥ kuha sthāne tat samādeṣṭum arhasi

(1) Divyāvadāna XIV Sūkarikāvadāna	(2) 佛說嗟鞞曩法天子受三歸依 獲免惡道經 (T. 15 no. 595)	(3) Ratnāvadānamālā VI Sūkaryavadāna
ihāham bhadantādrākṣam anyatamam devaputram cyavanadharmaṇam prthivyām āvartamānam karuṇakaruṇam ca paridevamānam hā Mandākini hā puṣkiriṇi hā vāpi hā Caitraratha hā Pāruṣyaka hā Nandanavana hā Miśrakāvana hā Pāriyātraka hā Pāṇḍukambalaśilā hā devasabhbā hā Sudarśana iti tam enam evam vadāmi kasmāt tvam mārṣātyartham śocasi paridevase krandasy urasi tāḍayasi sammoham āpadyasa iti sa evam āha eso 'ham Kauśika divyam sukham apahāya itaḥ saptame divase Rājagṛhe nagare sūkarikāyāḥ kuksav upapatsyāmi tatra mayā [V-Divy, p. 121] bahūni varṣāny uccāraprasrāvah paribhoktavyam bhaviṣyati tam enam evam vadāmi ehi tvam mārṣa	世尊。 彼嗟鞞曩法天子。五衰現前。命在七日。宛轉在地。悲哀啼泣。說諸苦事。傷動見者。 我時到彼。見此事已。而問之言。云何賢者。悲啼懊惱。憔悴若此。 時嗟鞞曩法。而告我言。我今壽命。唯餘七日。命終之後。墮闇浮提。生王舍城。而受猪身。於多年中以諸糞穢而爲食噉。	
Buddham śaraṇam gaccha dvipadānām agryam dharmam śaraṇam gaccha virāgānām agryam samgham śaraṇam gaccha gaṇānām agryam iti sa evam āha eso 'ham Kauśika	歸依佛兩足尊。 歸依法離欲尊。 歸依僧衆中尊。 時嗟鞞曩法。以死怖故。畏傍生故。而白我言。	
Buddham śaraṇam gacchāmi dvipadānām agryam dharmam śaraṇam gacchāmi virāgānām agryam samgham śaranam gacchāmi gaṇānām agryam ity uktaḥ sa devaputraḥ kālagataḥ kutrāsau bhadanta devaputra upapannah	我今歸依佛兩足尊。 歸依法離欲尊。 歸依僧衆中尊。 時嗟鞞曩法。受三歸竟。而後命終。 世尊。我今不知。彼嗟鞞曩法。託生何處	
Bhagavān āha Tuṣitā nāma Kauśika devāḥ sarvakāmasamṛddhayāḥ tatrāsau modate devo gatveha śaraṇatrayam	爾時世尊。以正遍知。告帝釋言。憍尸迦。今嗟鞞曩法天子。已生觀世音多天。受五欲樂。	

(1) Divyāvadāna XIV Sūkarikāvadāna	(2) 佛說嗟驥曩法天子受三歸依 獲免惡道經 (T. 15 no. 595)	(3) Ratnāvadānamālā VI Sūkaryavadāna
atha Śakro devānām Indra āttamanā [V-Divy, p. 121 ⁷ ; āttamanās] tasyām velāyām imām gāthām bhāsate ye Buddham śaranam yānti na te gacchanti durgatim prahāya mānuṣān kāyān divyān kāyān upāsate ye dharmam śaraṇam yānti na te gacchanti durgatim prahāya mānuṣān kāyān divyān kāyān upāsate [Davy, p. 196] ye samgham śaraṇam yānti na te gacchanti durgatim prahāya mānuṣān kāyān divyān kāyān upāsate	爾時帝釋天主。聞佛語已。歡喜踊躍。心意快然。諸根圓滿。即於佛前。說伽陀曰 若歸依於佛 彼不墮惡道 棄捨人身已 當獲得天身 若歸依於法 彼不墮惡道 棄捨人身已 當獲得天身 若歸依於僧 彼不墮惡道 棄捨人身已 當獲得天身 復說伽陀曰 誠心歸命佛 彼人當所得 若晝若夜中 佛心常憶念 誠心歸命法 彼人當所得 若晝若夜中 法力常加持 誠心歸命僧 彼人當所得 若晝若夜中 僧威常覆護	itīndravacanam śrutvā sa sambuddho munīśvarah 75 tasya puṇyātmānah sthānam imdrāya samacakṣata kāuśika tuṣito nāma lokadhātuḥ prasiddhitah 76 tatrāśāū modate devo gatvā triśarāṇam cyutah ityādiṣṭam munīndreṇa śrutvā sa tridaśādhīpaḥ 77 vismītaḥ suprasannātmā pranatvāivam udānayat aho buddham aho dharmam aho samgham śubhamkaram 78 yat samśāranāmātre 'pi satvā yānti śubhālayam ye buddham śaranam yānti na te gachamīti durgatim 79 prahāya pātakān sarvān divyalokam upāsate ye dharmam śaranam yānti na te gachamīti durgatim prahāya mānuṣān kāyān divyān kāyān upāsate 80 ye samgham śaraṇam yānti na te gachanti durgatim prahāya sarvaduḥkhāni divyasāukhyāny upāsate 81 dhanyās te puruṣā bhadrāḥ sambodhipadagāminah ye samsmṛtvā triratnāni vrajanti maraṇam dhruvam 82
atha Bhagavāṁś Chakrasya devānām Indrasya bhāṣitam anusamvarnayann evam āha evam etat Kauśikaivam etat	爾時帝釋天主。說伽陀已。世尊印言。 如是如是	athāśāū bhagavān chrutvā śakrenāivam subhāṣitam tathānuvaraṇayan prāhā kāuśikam tam surādhipam 83 evam etad dhi devendra yathāivam tvam prabhāṣase dhanyās te puruṣā bhadrā triratnam bhajamīti ye 84

(1) Divyāvadāna XIV Sūkarikāvadāna	(2) 佛說嗟驥曩法天子受三歸依 獲免惡道經 (T. 15 no. 595)	(3) Ratnāvadānamālā VI Sūkaryavadāna
<p>ye Buddham śaraṇam yānti na te gacchanti durgatim prahāya mānuṣān kāyān divyān kāyān upāsate </p> <p>ye dharmam śaraṇam yānti na te gacchanti durgatim prahāya mānuṣān kāyān divyān kāyān upāsate </p> <p>ye samgham śaraṇam yānti na te gacchanti durgatim prahāya mānuṣān kāyān divyān kāyān upāsate </p>	<p>歸命佛法僧 定不墮惡道 棄捨人身已 當獲得天身 爾時世尊。說伽陀曰 若佛陀二字 得到於舌上 同彼歸命等 不虛過一生</p> <p>若達磨二字 得到於舌上 同彼歸命等 不虛過一生</p> <p>若僧伽二字 得到於舌上 同彼歸命等 不虛過一生</p> <p>又說偈言 佛法僧名若不知 彼人最下故不獲 輪迴宛轉而久處 如迦尸花住虛空</p>	<p>ye buddham śaraṇam yānti na te gachanti durgatim kleśavāīrim vinirjitya saṃbodhiṃ samavāpnuyuh 85 </p> <p>ye dharmam śaraṇam yānti na te gachanti durgatim māradharmavinirmuktā bodhidharmān avāpnuyuh </p> <p>ye samgham śaraṇam yāmti na te gachamti durgatim pātakebhyo vinirmuktāḥ saṃprayānti sukhāvatīm 86 </p> <p>na bhajanti munīndram ye te bhramamti bhavārnave saṃbodhimārgato bhraṣṭā naṣṭā gachanti durgatim 87 ye śr̄ṇvamti na saddharmam te kleśaparidāhitāḥ māradharmaratā duṣṭāḥ prāṇaṣṭā yāmti durgatim na mānayamti ye samgham na te jānāmti sadgatim sadā duḥkhābhisaṃptā bhraṣṭā gachamti durgatim nindanti ye triratnāni te duṣṭā mārapāksikāḥ nāiva caramti sanmārge vinaṣṭā yāmti durgatim tasmād ye mānavāḥ santo vāmchanti sadgatim sadā tāḥ samsmrtvā triratnānāṁ karttavyam śaraṇam mudā 88 ye smaranti triratnānāṁ na te gachamti durgatim prahāya pātakān sarvāñ Śighram yānti sukhāvatīm 89 sukhāvatyām jinendrasya dharmam śrutvānumoditāḥ bodhicittam samāsādyā caranti bodhicārikām 90 tatas tāḥ kramataḥ pūryya samvr̄tipāram āgatāḥ paramārthacarīm prāpya nirvṛttīm samavāpnuyuh 91 idam hi bodhimārgānām vijām vijñāya kāuśikāḥ triratnasmaraṇam nityam karttavyam bodhivāmchibhiḥ 92 kadāpi nāiva moktavyam triratnasmaraṇam sadā gatvā ca śaraṇam teṣām triratnānāṁ samācara 93 evam tena munīndreṇa samādiṣṭam sa kāuśikāḥ śrutvāivam ity anujñāya prābhyanandat prasāditāḥ 94 </p>

(1) Divyāvadāna XIV Sūkarikāvadāna	(2) 佛說嗟鞞曩法天子受三歸依 獲免惡道經 (T. 15 no. 595)	(3) Ratnāvadānamālā VI Sūkaryavadāna
atha Śakro devānām Indro Bhagavato bhāsitam abhinandyānumodya Bhagavataḥ pādau śīrasā vanditvā Bhagavantam triḥ pradakṣiṇikṛtya prāñjalikṛtasampūto Bhagavantam namasyamānas tatraivāntarhitah	佛說是經已。諸苾芻衆。天帝釋等。一切大眾歡喜。信受作禮而退	durgatiṣu bhramamatas te duḥkhāni vividhāni ca bhuktvā caranti duṣṭāṁśā nāīva gachamti sadgatim 7 tad duḥkham hātum ichamti sukham prāptum ca ye sadā te triratnam sadā smṛtvā bhajamtāṁ śaraṇam gatāḥ 8 tato vo mamgalam nityam nāīva yāyāta durgatim sadgatim eva yāyāta sambodhim api lapsyatha 9 iti tena surendreṇa samādistam hitārthinā śrutvā sarve 'pi te devās tathety uktvā nanandire 10 tadā sarve 'pi devās ca triratnam śaraṇam gatāḥ sarvadānusmarantaś ca satkṛtyāivam prabhejire 11 evam devās tadā ye ye triratnaśaraṇam gatāḥ te te svargād api cyutvā nāīvāgachann adhogatim 12 tata ūrddhvam samudgamyā prāgachams tuśītālaye triratnaśaraṇam yātā māitreyam samupāśrayan 13 tathā śakraś ca tān sarvān māitreyasamupāśritān dṛṣṭvānumodanām kurvan prābhyanandat surāḥ saha 14 iti me guruṇā khyātam tathā te vakṣyate mayā evam matvā mahārāja triratnaśaraṇam vraja 15 tatas te mamgalam nityam sarvatrāpi bhaved dhruvam kramād bodhicariḥ prāpya sambodhipadam āpnu�āḥ 16 prajāś cāpi mahārāja bodhayitvā prayatnataḥ triratnaśaraṇe sthāpya tvayā dharmapravṛddhaye 17 ity evam upaguptena samādiṣṭam subhāsitam śrutvā rājā tathety evam prānvamodat sapārsadah 18 ye punyaprāptukāmās tad idam aviratam sūkarikāvadānam śrīvanti śrāvayanti pramuditamanasā durgatim te na yānti nirjitya kleśasamghāṁs triguṇahitakarā bodhicaryyānuraktā māitreyam bodhisatvam tuśītabhuvanāgāḥ sambhajanti prakāmaṇ 19
iti Śrīdivyāvadane Sūkarikāvadānam caturdaśamam	佛說嗟鞞曩法天子受三歸依獲免惡道經	iti ratnāvadānamālāyām sūkaryavadānam samāptam